

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/2010 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2009

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 april 2010 berättelsen om regeringens åtgärder 2009 (B 5/2010 rd) till grundlagsutskottet och i de delar som handlar om utrikes- och säkerhetspolitiken till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten ska lämna utlåtande i saken.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har de övriga fackutskotten lämnat utlåtande i ärendet. Utlå-

tandena (FiUU 4/2010 rd, ReUU 4/2010 rd, FvUU 17/2010 rd, LaUU 9/2010 rd, KoUU 9/2010 rd, JsUU 11/2010 rd, FsUU 5/2010 rd, KuUU 10/2010 rd, ShUU 6/2010 rd, EkUU 14/2010 rd, FrUU 2/2010 rd, AjUU 12/2010 rd och MiUU 13/2010 rd) återges efter betänkandet.

Samband med andra handlingar

Utrikesutskottet har lämnat ett betänkande om de utrikes- och säkerhetspolitiska aspekterna (UtUB 13/2010 rd).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Behandling av riksdagens ståndpunkter

Syftet med behandlingen i fackutskott

Berättelsen består av tre delar. Den första delen är ett allmänt avsnitt med en kortfattad rapport om genomförandet av regeringsprogrammet och om regeringens EU-politik och en allmän överblick över verksamheten inom varje ministerium. Den andra delen är en utrikes- och säkerhetspolitisk översikt. I den tredje delen ingår regeringens åtgärder ministerium för ministerium med anledning av riksdagsbeslut.

I riksdagens arbetsordning från 2000 förbehölls berättelsen om regeringens åtgärder en sär-

ställning i riksdagsbehandlingen. Det innebär att två utskott, grundlagsutskottet och utrikesutskottet, båda kommer med ett betänkande om berättelsen till plenum. Med stöd av 32 § 4 mom. i arbetsordningen behandlar utrikesutskottet berättelsen i de delar som gäller utrikes- och säkerhetspolitiken och grundlagsutskottet i övriga delar. Utifrån ett beslut av riksdagen yttrar sig de övriga permanenta fackutskotten om berättelsen till grundlagsutskottet (TKF 1/1999 rd s. 20).

Yttrandeförfarandet har flera olika syften. Med hjälp av yttrandeförfarandet kan utskotten göra en utvärdering av regeringens verksamhet under året inom sina respektive ansvarsområden. I behandlingen av berättelsen kan fackutskotten dessutom i överensstämmelse med gällande praxis ta upp specialteman som de av en

eller annan orsak anser vara nödvändiga. Därmed får varje utskott en chans att yttra sig om regeringens åtgärder med anledning av de uttalanden som respektive utskott föreslagit i sina betänkanden och som godkänts av riksdagen. I berättelsen redogörs till exempel för vilka åtgärder det behöriga ministeriet har vidtagit med anledning av uttalandena eller också kan där anges varför regeringen uppger att ett uttalande inte föranleder några åtgärder från dess sida. Det ingår i fackutskottens uppdrag att inom ramen för sitt ansvarsområde göra en bedömning av om regeringens ståndpunkt kan accepteras eller inte. Denna uppföljning av riksdagens uttalanden är, enligt grundlagsutskottets uppfattning, ett minimikrav som varje utskott bör uppfylla i behandlingen av regeringens berättelse.

Uttalanden på grundval av betänkanden från grundlagsutskottet

Samordning av systemen för hantering av lagstiftningsdokument. Riksdagen godkände ett ställningstagande enligt grundlagsutskottets betänkande om berättelsen om regeringens åtgärder 2008 där den förutsatte att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att de tryckta och elektroniska versionerna av regeringens propositioner är identiska till innehållet och att utskottshandlingar och riksdagens svar kan uppgöras utifrån de elektroniska versionerna. Vidare förutsatte riksdagen att regeringen lämnar en rapport om saken till grundlagsutskottet före utgången av 2010.

Statsrådets kansli lämnade den rapport som begärdes i uttalandet till grundlagsutskottet den 31 december 2010. Enligt rapporten tillsatte statsrådets kansli den 15 juni 2010 efter förberedande utredningar ett projekt med uppdrag att se över sättet att producera beslutsdokument i statsrådet med sikte på att dokumenten ska kunna upprättas och hanteras med ett arbetsverktyg som stöder en integrerad överföring av dokument mellan organisationer och informations-system. Dokumenten upprättas med hjälp av verktyget enligt en dokumentstruktur som ministerierna och riksdagen definierar tillsammans. Beredningen av strukturerade dokument bidrar

till interoperabilitet mellan olika elektroniska arbetsverktyg i praktiken och underlättar publiceringen av dokument i olika former. Avsikten är att ta i bruk verktyget någon gång i början av 2012.

Utskottet ser positivt på det som gjorts för att få i gång systemet. Men uttalandet är fortfarande på sin plats och bör stå kvar i åtgärdsberättelsen.

Övriga uttalanden som godkänts med anledning av regeringens åtgärdsberättelse 2008. Riksdagen godkände två uttalanden till på förslag av grundlagsutskottet med anledning av berättelsen. I det första uttalandet förutsattes det att regeringen sammanställer en övergripande plan för hur förundersökningar, åtalsprövning och rättegångar ska försnabbas. I det andra krävdes regeringen på effektivare åtgärder för att stimulera det samiska språkets utveckling med särskild hänsyn till hur den hotade enaresamiskans och skoltsamiskans ställning ska tryggas.

På grund av tidsbrist hann regeringen inte besvara uttalandena i samband med berättelsen för 2009. Utskottet har informerats om att svaren finns i regeringens åtgärdsberättelse för 2010. Uttalandena är fortfarande befogade.

Utskottet noterar att justitieministeriet och inrikesministeriet sommaren 2010 tillsatte en arbetsgrupp för att utarbeta ett betänkande till grund för den begärda övergripande planen. Betänkandet (Justitieministeriets publikation, Betänkanden och utlåtanden 87/2010: Åtgärder för att förhindra utdragna rättsprocesser) blev klart den 13 december 2010. Betänkandet tar upp en rad orsaker till att rättegångar fördröjs och planerade åtgärder för att förebygga fördröjningar. Dessutom läggs där fram nya förslag till hur fördröjningar kan motarbetas. Betänkandet avslutas med en plan med arbetsgruppens förslag, var ansvaret ska läggas, en tidsplan och hur förslaget förmodas förhindra utdragna rättsprocesser.

Grundlagsutskottet ser de raska tagen för att lägga upp planen som ett mycket positivt tecken på att regeringen tar problemen med utdragna rättegångar på allvar och att den vill ta ett samlat grepp för att råda bot på dem. Det finns anled-

ning att fortsatt följa upp planen och de åtgärder som föreslagits också av tidigare arbetsgrupper. Utskottet omfattar betänkandets syn att skälen till utdragna civila processer och förvaltningsprocesser också behöver klarläggas och åtgärder vidtas för att förebygga fördröjningarna.

Som ett positivt exempel på uppföljningen av behandlingstiderna lyfter utskottet fram åklagarsväsendets statistikdatabas som ger information i realtid om behandlingstiderna för ärenden under åtalsprövning.

Proportionalitet i riksdagsval. Uttalandet hänför sig till proposition RP 1/1998 rd. Riksdagen förutsatte att regeringen utreder proportionalitetsproblemen vid riksdagsval och i förekommande fall bereder ändringar i vallagstiftningen som dels stärker proportionaliteten, dels förhindrar splittring av det politiska fältet. I samband med proposition RP 48/1998 rd godkände riksdagen ett liknande uttalande.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt betänkande om regeringens berättelse 2007 att regeringens åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden i princip är tillräckliga och att uttalandena kan strykas (GrUB 5/2008 rd). Det upprepade sitt ställningstagande när det behandlade berättelsen för 2008 men ansåg att det fortfarande var på sin plats att regeringen i del 1 av berättelsen rapporterar hur arbetet på en översyn av vallagstiftningen framskrider (GrUB 1/2010 rd).

Regeringen överlämnade den 5 mars 2010 en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 25 § i Finlands grundlag, vallagen och partilagen (RP 7/2010 rd). Syftet är att reformera systemet för riksdagsval för att göra valsättet så proportionellt och lika som möjligt i hela landet. Grundlagsutskottet har lämnat ett betänkande i saken den 23 februari 2011 (GrUB 11/2010 rd). Det är ännu inte klart om lagförslagen går igenom eller inte och därför bör fortsatta åtgärder fortfarande tas upp i berättelsen.

Utlåtandena från fackutskotten

I utlåtandena till grundlagsutskottet yttrar sig fackutskotten för det mesta om riksdagens tidigare uttalanden inom sina respektive ansvarsområden. Vissa av uttalandena går in på specialtema. Grundlagsutskottet har inte gått närmare in på fackutskottens synpunkter på uttalandena.

Annat

Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har flera gånger prickat Finland för brott mot yttrandefriheten. Utskottet anser att regeringen har anledning att göra en övergripande bedömning av hur det står till med yttrandefriheten i Finland, inbegripet i vilken utsträckning yttrandefrihetsärenden är att betrakta som brottmål.

Grundlagsutskottet har under innevarande riksmöte behandlat ett s.k. ministeransvarighetsärende som väckts på anmälan av justitiekanslern i statsrådet. I det sammanhanget aktualiserades också frågan om riksrettens ställning i det finska domstolssystemet och specialdomstolens ändamålsenlighet. Utskottet påpekar att riksätten bara har sammanträtt fyra gånger under nästan ett sekel. Det finns enligt utskottets mening all anledning att bedöma i ett lämpligt sammanhang om en specialdomstol som riksätten i framtiden alls försvarar sin plats.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

har inte några invändningar med anledning av berättelsen men förutsätter att regeringen på behörigt sätt beaktar de anmärkningar till tidigare uttalanden från riksdagen som ingår i betänkandet och i de bifogade utlåtandena samt övriga kommentarer, om de gäller regeringen.

GrUB 15/2010 rd — B 5/2010 rd

Helsingfors den 9 mars 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Kari Kärkkäinen /kd
Elisabeth Naucclér /sv
Ville Niinistö /gröna
Mikaela Nylander /sv
Johanna Ojala-Niemelä /sd

Veijo Puhjo /vänst
Tuulikki Ukkola /saml
Antti Vuolanne /sd
ers. Johannes Koskinen /sd
Raimo Piirainen /sd
Seppo Särkiniemi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.